

יאיר אגמון. "אמרתי לעצמי שאם הספר יגרום לי להתעסק יותר באהבה וחמלה וגבורה, זה יוכל לעשות טוב לעוד אנשים"

הייתי בהרבה מאוד סיטואציות של היתקלויות וירי בחיים שלי, אבל זה אף פעם לא הרגיש ככה, זה אף פעם לא היה קרוב לזה אפילו. פה ממש קיבלתי את המוות, השלמתי עם המוות, הבנתי שזה הסיפור. אני זוכרת שהרמתי את הראש שלי, והתנצלתי בפני הילדים שלי, ממש ביקשתי מהם סליחה בלב, הם כל כך קטנים, וכל כך חמודים, ואני כבר לא אחזור אליהם, אני כבר לא אראה אותם, זהו, ממש הבנתי שזה הסוף. ואז אמרתי 'לעצמי, בסדר, אם כבר זה הסוף, אז אני אסיים את זה יפה. אני אמות כמו גדולה. אני אעשה את הכי טוב שאני יכולה. ואני אלחם עד טיפת הדם האחרונה שלי'.

המשפטים האלה לקוחים ממונולוג של אור ליבני בן־יהודה, מפקדת גדוד קרקל, שהיתה במוצב סופה ב־7 באוקטובר. המיר נולוג החוק הזה הוא חלק מפרויקט מרשימים: הספר "יום אחד באוקטובר: ארבעים גיבורים, ארבעים סיפורים", שערכו הסופרים יאיר אגמון ואוריה מבורך (בהוצאת קורן / מגיד). בספר מוכנסים 40 מונולוגים על אותן 24 שעות שהחלו בבוקר 7 באוקטובר, ומתוכם עולים סיפורים אישיים של גיבורות וגיבורים – גברים, נשים, ילדים, דתיים, חילונים, חיילים, אזרחים, יהודים, ערבים. כולם מרכיבים פסיפס של גבורה פיזית ורוחנית.

יש שם סיפורים על לחומות ולוחמים שהרגו מחבלים, קשיש שמתיישב על כורסה ומקריב את חייו כדי להציל את משפ' חתו, מתמודד נפש ששורר חמישה ימים בשג'ע'יה, מיילדת שהופכת את הבית שלה לבית חולים שדה, ילדה שמנסה להציל את משפחתה. מתגרב זק"א שמתעקש לשמור על כבוד החללים, מתגרב "איחור הצלה" שדואג לכך שמכתב האהבה שמצא בכיסו של החייל ההרוג יגיע ליעדו וסיפורו של יותם חיים שהצליח להיחלץ עם חבריו מהשבי וגורה בירי צה"ל. המונולוגים כתובים בשפת הדיבור האותנטית של מי שדיבר אותם. כוחו של הספר הוא בחיים האנושיים שהוא מתאר; לא רק ברגעי הג' בורה והוקרה.

"הריאות התמלאו אוויר"

"סיפורי ילדות, סיפורי אהבה, רגעים קטנים, זה ספר שמקריש הרבה זמן ומקום לבני אדם, לא רק למוות או לגבורה", אומר הסופר ויוצר הקולנוע יאיר אגמון. "ב־7 באוקטובר הייתי בבית שלי ביד אליהו. יש לי אחות שגרה בעוטף, בעמיעוה, היא היתה במגמ"ד וגורא חששת לגורלה. בתל אביב היו אזעקות נוי־סטופ. בדיוק עברתי אז על סדרה תיעודית על הסכסוך היהודי־ערבי, שתורה לאל שלא 'צאה לפועל', כי היום הרלוונטיות שלה היא כמו לראות סדרה על ימי הביניים. אבל יצא שזכותה היוו לי בטלגרם המון ערוצים פלסטיניים. אז בשמונה בבוקר, כשבטלויזיה פה הודיעו על ראש המועצה שנהרג, אני כבר דאיתי הכל – כל מה שמאס רצה שאראה: כיבוצים שרופים, טבח המוני. פחדתי פחד קיומי. יחידת המילואים שלי לא גייסה אותי אז הרגשתי אשמה. היה קשה להיות גבר שלא מגויס וכל החברים שלו במלחמה. הייתי בבית שבועיים עם הילדים, מושפל, מפחד למות, ורואה סרטונים של חמאס. הייתי בקריסה".

ואז התקשרה אוריה מבורך, עורכת בהוצאת מגיד הירושל' מית, הציעה לו לערוך ספר עם סיפורי גבורה. "ניפנפתי את זה, איזו גבורה, על מה אתם מדברים? אבל אוריה הציעה לי. אמרתי לה, אני לא במצב נפשי לפגוש אנשים ולראיין אותם. והיא תוך זמן קצר הרימה אותי של מראיינים ומתמללים, הגיעו מונולוגים. ההוצאה בנתה צוות בשביל הספר הזה, השקיעה בו עשרות אלפי שקלים. זה לא ספר רווחי אלא ערכי. ערכנו סיפור אחד לניסיון, של אפק ליבני שהיה בנובה והציל אנשים. הוא סיפר איך הוא זרק את התיקים מובטא" של האו"ם והכניס לשם אנשים. קראתי את זה ואמרתי לעצמי, אני לא יודע אם כרגע



מתחת לכל גבורה מצאנו אהבה ורגישות"

אחרי 7 באוקטובר הבמאי יאיר אגמון שקע עמוק בסרטוני הזוועות בטלגרם. הצעה לערוך קובץ של סיפורי גבורה הוציאה אותו מזה, ובספר שרואה עתה אור, נפרסים הסיפורים האישיים של קשת רחבה של גיבורים: מחיילות ועד למתנדבי זק"א מגנות ועד לבדואים מכפרים לא מוכרים. "דווקא האסון השואתי שעברנו החזיר בי את האמונה במפעל הציוני"

/ שירי לב־ארי צילום: אוראל כהן

שייה", שעורך לאחרונה סערה ציבורית כשיתאר את מדר־שיית נעם, ישיבה תיכונית נחשבת שהלכה והסתאבה, ובש־נאותיה האחרונות הפכה למדרגה של אלימות ופריעת כללים. אגמון פירסם עד היום שבעה ספרים, בהם רומנים, קובצי סיפורים ונובלות, וספרי עיון על פרשת השבוע, ותיאטרון הקאמרי עתיד לעבר את ספרו "ספר האקסיות" להצגה. הוא נשוי ואב לשלושה ומתגורר בתל אביב.

"הספר הזה הזכיר לי שהגנטיקה היהודית השתנתה: קרה לנו במפעל הציוני מדינת ישראל אסון שואתי: יהודים שוב נאספו בבתים. אבל דווקא הקריסה של המפעל הציוני היא גם ההוכחה שהוא הצליח, כי מאות אנשים שעטו קרימה כדי להילחם ולהציל אנשים, הם נכנסו ליישובים שהם לא מכירים כדי להציל אנשים שהם לא מכירים. גם בדואים שעטו לשם, וגם חרדים, וגם חיילים וגם ישראלים ותיקים וגם גננות. הקריסה של המפעל הציוני היא הרגע שבו קיבלנו הוכחה שהוא הצליח".

"כמו כל דבר, אין לי מושג. וכמו כל דבר, אני מאמין שזה יכול ללכת לשני הכיוונים. 6 באוקטובר היתה לי עמדה פוליטית ברורה וידע־חי מה צריך, פלסטינים, יהודים, ימנים ושמאלנים. אני כבר שבעה חודשים באי־ידיעה ואי־הבנה. מנסה להתמקד ברגעים קטנים, באנשים".

סרט || יאיר רוה

אפוקליפסה מעוררת פיהוק

במקום מסרים אקולוגיים אפקטיביים מציע "כוכב הקופים" החדש משל בנאלי על כוחו המשחית של

לפני שהתחילה הקרנת הסרט החדש בסדרת "כוכב הקופים" הוקרן בבית הקולנוע הטריילר לסרט החדש בסדרת האימה/מפלצות "מקום שקט". שניהם הציגו עולם זהה: כדור הארץ נטוש על ידי בני אדם ונשלט על ידי יצורים אחרים – קופים באחד, חרקים מהחלל בשני. ומעט השורדים האנור שים באפוקליפסה שהתרחשה מקובצים בבונקרים ממוגנים תת־קרקעיים למשך מאות שנים, זה מצמרר, אבל את הדימוי הזה ראינו בחודשים האחרונים שוב ושוב בקולנוע ובטלוויזיה. "הקרב על אמרי־קה" מציג את ערי אמריקה מותקפות ומופצצות מבית: "Fallout", של אמ־



"כוכב הקופים: המלחמה החדשה". גל סרטים המתריעים מנתיחה המוסרי של האנושות

וזו, מתחילה עם פצצות אטום שנופלות על לוס אנג'לס ושולחת את הניצולים למאות שנים במקלטים; "היוצר" התחיל גם הוא עם פצצת אטום על לוס אנג'לס, הפעם באשמת אינטליגנציה מלאכותית שיצאה משליטה, ו"האחרונים שבינינו", שהעונה השנייה שלה תגיע בקרוב, מציגה מסע של גבר ונערה באמריקה במתקפה של שבט קופים על שבט מה־ווייזה האמריקאים מבוהלים ומבהילים. הם רואים בעיני רוחם את סוף העולם, ומוראגנים לא רק מהפצצה אלא גם מכך שישועברו לעבודות. כל זה קורה ביוזמתו של קוף שהופך להיות תאב שלטון ומ־חליט להקים לעצמו ממלכה שתשלט על כל הקופים. זהו לא רק מאור בנאלי, זה גם בטול תנופה קולנועית. הסרט גם מתמקד ברוב דקותיו בעלייה שכולה על טהרת הקופים, ומתברר שזה לא ממש מעניין כשאין בני אדם בסיפור. המערכה האחרונה מעט משנה את זה ופותחת פתח מסיים לסרט המשך שיחזיר את העימות בין קופים לבני אדם. אולי הפעם יהיה סיכוי להסכם שלום ולדריקום? או שבשם אקולוגיים: הטבע, שהאדם לוקח כמוכרז מאליו, והחיות, שבני האדם מתנשאים



המוסדות || חיליק גורפינקל ומאור שלום סויסה

יותר מסעדת מנהלים ממסעדת פועלים

יונה נחמן מגלגל עדי גפן, בונה שכבות של מוסקה וצולה אוסובוקו כבר עשרות שנים ב"אולימפוס", המסעדה הכי ותיקה בארץ, שהיא גם עסק משפחתי וגם גיבורת הפרק השני בסדרת הרשת "המוסדות" של **כלכליסט**. נחמן מבטיח שימשיך לחתוך שם בצל כל חייו (אבל אולי הדמעות שלו בכלל נובעות ממקור אחר)

ונה נחמן עומד ליד הכיריים ומטגן חצילים. בגיל 76 אין לו שום כוונה לעצור. אחרי הכל, קצת עבודה קשה עוד לא הרגה אף אחד. מי כמוהו יודע. אהננו נפגשים עם יונה, שגיי לו כגיל המדינה, ושהוריו שרדו את שואת יהודי סלונקי בחורש של ימי הוויכור, ונרמה שאין זמן מתאים מזה. ממש בתחילת הפגישה הוא מראה לי את תמונתה של דורה, ניצולה מהור

וועות של מנגלה. "היא זו שאימצה אותי. אני כל שנה מרליק לה נר. גרנו אחד ליד השני, וכל יום ישישי שהיתה עושה פיג'נזס, זהו השקועית עם העצמות, היתה קוראת לי לבוא". ככה זה, אי־אפשר לרבר עם נחמן – בעליה של מסעדת "אולי־מוס", המסעדה הוותיקה בישראל שנוסדה ב־1932 – בלי שזה יגלוש לאוכל. "גדי, תוציא את המוסקה", הוא אומר לבנו שעובד איתו. "אני שש יוגורט באפלו במקום קארימק",

הוא משתף בסדר מקצועי. משש בבוקר הוא כאן, בקצה רחוב קרלי־בך שאליו העביר את המסעדה משוק לוינסקי כבר ב־1991. מכין אוסובר קו, מוסקה, עלי גפן. המון עבודה. אני שואל אותו אם אביו פפו ביקר ביוון אחרי השואה. "לא. לא רצה לדרוך שם. הוא שנא אותם. הוא נשאר לבד. הוא היה נשוי עם אישה וילד. ואני קרוי על שם הילד הזה". אביו שרר כי "היה חזק. אתה מכיר את הסיפור על ז'אקו רוקו, המתאגרף שהנאצים השאירו בחיים בגלל זה? זה לא הציל את אבא שלי. ועוד אחרים. כי הוא סידר לו לעבוד במטבח ושם היה מה של רג".

"אולימפוס" הוא מוסד כזה שכולם באו לאכול בו, גנרי לים ושרים ומפורסמים

לצד פועלים ועברייניים. נחמן מספר לי על הלוקו המפורסם שלו מדרכי "מנטש" צרפתי – שהיה מוכר בשנות ה־60 כאחד מראשי העולם התחתון, והיה גם, כך מסתבר, הסגקר שלו. "הוא היה איש מפלגה, מפא"י. הוא לא היה עבריון", מתעקש נחמן. גם יוסי הראל, מפקד אוניית המעפילים אקסרודם היה נוהג לסעוד כאן יחד עם הסופר יורם קניוק. ומכין לקוחות ההווה הוא מציין את ליאור אשכנזי שבא הרבה. עכבר לקוחות רבים זה בעצם בית שמוחץ לבית, כמו שאמר לי לקוח מבוגר: "כשאני כאן, הכל בסדר".

אווה, כלתו של נחמן, מציגה הגר־רה: "זאת מסעדת פועלים" היא אומרת. "אם כבר אז מסעדת מנהלים", צוחק נחמן, כמעט כל המנות במסעדה הם בני המשפחה, כולל מלכה אשתו של יונה, ולפעמים נרמה שגם הלקוחות הם חלק מהמשפחה המורחבת. אני שואל את נחמן למה אין יותר מסעדות ויוניות כאלה. פעם הרי היו לא מעט. לא רחוק מכאן שכנו גם "אולימפיה", "טריאנה" ו"אקורפוליס", כולן כבר נסגרו. "אני שים רוצים היום דרבוקות ושרימפס", הוא מכוח כנראה לרשת "גרוק". "אוכל של יוונים גרים – לא שלנו".

אבל הוא, כמו תמיד רק דבק בשלו, נדמה שהסיבה לכך עמוקה: "אבא שלי לא ירבה מילה. אני אפילו לא יודע כמה אהים היו לו רק שכולם מתו", הוא מס' גיר כדרך אגב את אפיו של רור שלם. "הבת שלי מדברת עכשיו על לעבוד לאתונה. אני לא רוצה – מה שהיה פעם יכול להיות שוב. אין לנו מקום אחר", הוא אומר וממש מתכוון לכך: "אסור לי לצאת לפנסיה", הוא קובע "אני תמיד עם הסכין ביד, רוצה למות ככה, חותך בצל". עכשיו הוא מכתוב לי את המתכון למוסקה

ומביא מנה קטנה שאטעם. זה כל כך טעים. ממש כמו בכות של סבתא שלי פעם.